

A dialógus formái a magyar régiségben (1450–1750) (Tudományos konferencia, Kolozsvár, 2018. május 3–5.)

Tisztelt Kollégánk, kedves Barátunk!

Örömmel értesítjük, hogy a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Bölcsészkarának Magyar Irodalomtudományi Intézete (Res Litteraria Transylvaniae Vetus Irodalom- és Művelődéstörténeti Műhely), valamint az MTA BTK Irodalomtudományi Intézetének Reneszánsz Osztálya, együttműködve az egyetemek régi magyar irodalom tanszékeivel és a RefoRC nemzetközi konzorciummal, 2018. május 3–5. között konferenciát rendez Kolozsvárott *A dialógus formái a magyar régiségben (1450–1750)* címmel.

A dialógus több, mint irodalmi műfaj: a kommunikáció műfajokat összekötő, műfajok fölötti formája. A művészi reprezentáció eszköze és a tudományos megismerés módja (filozófia, teológia), az ismeretek átadásának modellje (pedagógia) és a társadalmi érintkezés praxisa (etika, politika). A monologikus, kinyilatkoztató beszéd- és gondolkodásmód ellentéte, a módszer jegyében fogant modernitás alternatívája. Konferenciánk e tágabb értelemben vett dialógus, azaz a dialogicitás felől veszi szemügyre a magyar régiség szövegformáit, művészi ágait, társadalmi érintkezési gyakorlatának kommunikációs háttérét, retorikai és poétikai mintáit. Egyúttal arra is keressük a választ, hogy technologizált és globalizált korunkban kínál-e megújulási lehetőséget önmegismerésünkben és a másik ember (a másik nyelv, vallás és kultúra) megértésében a dialogikus hagyomány. Megszólítható-e (és hogyan) mai tudományos nyelvünkön a múlt dialogicitása? Melyek a múlttal folytatott termékeny párbeszéd előfeltételei, van-e „módszertana” a dialógushoz való közelítésnek?

Az alább javasolt témabokrokat a széles körű tudomány- és intézményközi együttműködésben készülő magyar irodalomtörténeti kézikönyv ajánlásai inspirálták; előadóinktól az ennek alapjául szolgáló történeti kommunikációelmélet tesztelését, lehetőségeinek, irányainak és alkalmazásainak körbejárását reméljük. Bízunk benne, hogy rákérdeznek majd a megértés, szót-értés (vagy annak hiánya) filozófiai, retorikai, mentalitásbeli, politikai háttérére, s arra is keresik majd a választ, hogy milyen teológiai, filozófiai, tudományos, politikai hagyományértelmezési háttérből hangzanak el a dialógust folytató vagy vitatkozó felek állításai, melyek a sikeres párbeszéd előfeltételei, illetve milyen természetűek a megértés akadályai.

A javasolt tematikus egységek, valamint néhány orientáló szempont és téma:

I. Dialógus Istennel és Istenről: a kegyesség és a felekezeti vita műfajai

- hitvita: az igazság megismerhetősége, természete; hittételek, szokásrend, liturgia, hagyományhoz való viszony; érvek ütköztetése és az „ellenkező atyafiak” egymásról való gondolkodásának sajátosságai
- a vita retorikája és nyelvezete(i) – az ellenkező nézet ócsárlásának „szakszókincse” és stílusa, ennek jelentésrétegei, regiszterei és hatásmechanizmusai, a nyelvi agresszió

- a felekezetek közötti dialógus esetei, a hitbéli vitákon történő felülemelkedés ünnepi pillanatai
- katekizmus: az oktató dialógus funkciói és nyelvezete

II. Tudományos dialógus a régi magyar kultúrában

- a tudományos élet vitakultúrája (protoakadémiák, tudóslevelezés)
- oktatási elvek és elméletek dialógusa; a tudás bizonyossága és átadhatósága
- a disputáció mint iskolai gyakorlat és annak szövegformái

III. A politikai dialógus és a politika mint dialógus a régi irodalomban

- viták az államformákról és a kormányzás módjáról
- hitvita és politikum összefüggései
- politikai tolerancia és felekezetiesség
- a megértés, szót-értés alakzatai, lehetőségei és akadályai; a sikeres dialógus a kora újkorban

IV. Test és lélek párbeszéde

- az önmegszólító szöveg dialogicitása a kegyességben
- az önmegértés és egymás megértésének dialogikus irodalmi modelljei
- vetekedés: a tanító célú vita

V. Párbeszéd a históriával: a történeti reprezentáció dialogikus módjai

- a korszak fogalma és alakzata a felekezeti hagyományok rendezésétől a világi históriáig
- a hagyomány feltalálása, (újra)teremtése – felekezetközi dialógusban
- a középkor „születése”, a hagyományok versengése és dialógusa

VI. Dialógus a régiséggel, dialógus a régiségről: a módszer problémái

- a dialógus keretei: nyomtatott és kéziratos nyilvánosság, a marginália mint dialógusforma
- médiumok párbeszéde (kép és szöveg, emblémaműfaj)
- reflexiók a dialógusról és a vitáról a vizsgált korszak elméleti traktátusaiban, a praelimináriákban és a művek szövegeiben (tartalom, argumentáció, nyelv és nyelvhasználat, aktuális gyakorlat).

Részvételi szándékát, kérjük, jelezze 2017. december 15-ig, tervezett előadásának címét és összefoglalóját pedig küldje el 2018. január 15-ig a dialogus.2018@gmail.com címre. A szervezők fenntartják a jogot arra, hogy azokat az előadásterveket fogadják el, amelyek leginkább összhangban vannak a konferencia célkitűzéseivel.

A rendezvényre szeretettel várjuk azokat a kollégákat is, akik esetleg nem kívánnak előadást tartani.

A konferencia részvételi díja: 30 román lej (a befizetés módozatairól rövidesen tájékoztatást küldünk).

A további tudnivalókról (program, szállás- és utazási lehetőségek, kísérőprogramok stb.) második, ill. harmadik körlevelünkben küldünk tájékoztatást.

Kolozsvárt, 2017. november 6-án

Baráti üdvözlettel,
a Szervezőbizottság